

SVEUČILIŠTE U RIJECI
 FAKULTET INFORMATIKE I DIGITALNIH TEHNOLOGIJA
 Radmile Matejčić 2, Rijeka

Akadska godina 2023./2024.

OSNOVNI PODACI O PREDMETU		
Naziv predmeta	Distribuirana obrada u heterogenim sustavima	
Studijski program	Sveučilišni diplomski studij Informatika	
Status predmeta	izborni	
Semestar	1.	
Bodovna vrijednost i nastavno opterećenje	ECTS koeficijent opterećenosti studenata	6
	Broj sati (P+V+S)	30+30+0
Nositelj predmeta	izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić	
E-mail	bkovacic@inf.uniri.hr	
Ured	O-414	
Vrijeme konzultacija	Po dogovoru e-mailom	
Asistent	Milan Petrović	
E-mail	mlan.petrovic@uniri.hr	
Ured	O-522	
Vrijeme konzultacija	Ponedjeljkom od 12:00 do 13:00 uz najavu e-mailom.	
DETALJNI OPIS PREDMETA		
<i>Ciljevi predmeta</i>		
Cilj je predmeta usvajanje temeljnih znanja u području distribuiranih sustava i usvajanje osnovnih pojmova distribuiranih operacijskih sustava: komunikacija i sinkronizacija, upravljanje podacima, sigurnost i zaštita te upoznavanje studenata s metodama paralelnog programiranja na heterogenim sustavima i usvajanje znanja za primjenu metoda paralelnog programiranja na heterogenim sustavima u rješavanju konkretnih problema.		
<i>Uvjeti za upis predmeta</i>		
Nema uvjeta za upis predmeta.		
<i>Očekivani ishodi učenja za predmet</i>		
Očekuje se da će nakon uspješno ispunjenih svih programom predviđenih obveza na predmetu student moći/biti sposoban:		
I1. Ustanoviti razlike u izvođenju distribuiranih operativnih sustava u odnosu na operativne sustave za osobna računala i mrežne operativne sustave.		
I2. Objasniti izvođenje poziva procedure na daljinu, uporabu objekata i poruka za potrebe komunikacije u distribuiranim sustavima.		
I3. Analizirati razlike u radu sinkronizacijskih mehanizama za: sinkronizaciju sata, algoritme za odabir,		

mutual exclusion, distribuirane transakcije. 14. Analizirati protokole za pouzdanost i mehanizme oporavka distribuiranih sustava u slučaju pogreške. 15. Predložiti sigurnosne tehnike i mehanizme za zadani distribuirani sustav. 16. Utvrditi vezu višejezgrenosti s tehnikama paralelnog i distribuiranog programiranja, posebno s obzirom na razlike u načinu rada uređaja tipa CPU i uređaja tipa GPU. 17. Kreirati programsko rješenje za stvarni problem primjenom tehnika paralelnog i distribuiranog programiranja.		
<i>Sadržaj predmeta</i>		
Na predmetu se obrađuju sljedeći sadržaji: ● Distribuirani sustavi: definicija, softverski i hardverski koncepti. Klijent-server modeli. (I1) ● Komunikacija u distribuiranim sustavima: poziv procedure na daljinu, objekti, komunikacija porukama. (I2) ● Procesi: izvođenje na klijentu i serveru, migracija koda, softverski agenti.(I3) ● Imenovanje: imenovanje entiteta, lociranje mobilnih entiteta.(I3) ● Sinkronizacija: sinkronizacija sata, algoritmi za odabir, mutual exclusion, distribuirane transakcije.(I4) ● Konzistentnost i replike: distribuirani protokoli, protokoli konzistentnosti. (I5) ● Oporavak u slučaju grešaka: pouzdanost klijent-server komunikacije, pouzdanost komunikacije u grupi, oporavak. (I4) ● Sigurnost u distribuiranim sustavima. (I4) ● Paralelizam u obradi podataka. Osnovne programske strukture, tipovi podataka, operatori i funkcije. (I7) ● Hardverska arhitektura heterogenih sustava. Platforme, uređaji i konteksti. Prijenos podataka između memorije različitih uređaja. (I6) ● Događaji, obavijesti i sinkronizacija. Analiza performansi koda i otklanjanje grešaka u kodu. (I7)		
<i>Način izvođenja nastave</i>	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
	☐ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☒ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo
<i>Komentari</i>		
<i>Obavezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>		
1. Tanenbaum A. & Steen, M. V. Distributed Systems: Principles and Paradigms (2nd Edition). (Prentice Hall, 2006). 2. MPI for Python documentation. Dostupno na: mpi4py.readthedocs.io 3. PyZMQ documentation. Dostupno na: pyzmq.readthedocs.io 4. Skripte, prezentacije i ostali materijali za učenje dostupni u e-kolegiju Harold F. Tipton, Micki Krause, "Information Security Management", 6th Edition, Taylor & Francis Group, 2007.		

5.	David B. Kirk, Wen-mei W. Hwu, Programming Massively Parallel Processors: A Hands-on Approach (Applications of GPU Computing Series), 2nd Edition, Morgan Kaufmann, 2012.
<i>Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>	
1.	Coulouris G., Dollimore J. & Tim Kindberg T. Distributed Systems: Concepts and Design (5th Edition). (Addison-Wesley, 2011).
2.	Silberschatz A. & Galvin P. B. Operating System Concepts. (Addison Wesley, 1989).
3.	Open MPI documentation: www.open-mpi.org/doc/
4.	MPI Documents. Dostupno na: www.mpi-forum.org/docs/
5.	ZeroMQ - The Guide. Dostupno na: zguide.zeromq.org
6.	Rob Farber, CUDA Application Design and Development, 1st Edition, Morgan Kaufmann, 2011.
7.	Wen-mei W. Hwu, GPU Computing Gems Jade Edition (Applications of GPU Computing Series), 1st Edition, Morgan Kaufmann, 2011.
8.	Wen-mei W. Hwu, GPU Computing Gems Emerald Edition (Applications of GPU Computing Series), 1st Edition, Morgan Kaufmann, 2011.
<i>Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija</i>	
Predviđa se periodičko provođenje evaluacije s ciljem osiguranja i kontinuiranog unapređenja kvalitete nastave i studijskog programa (u okviru aktivnosti Odbora za upravljanje i unapređenje kvalitete Fakulteta informatike i digitalnih tehnologija). U zadnjem tjednu nastave provodit će se anonimna evaluacija kvalitete održane nastave od strane studenata. Provest će se i analiza uspješnosti studenata na predmetu (postotak studenata koji su položili predmet i prosjek njihovih ocjena).	
<i>Jezik izvođenja nastave</i>	Hrvatski jezik
<i>Mogućnost izvođenja na stranom jeziku</i>	Nema

OBVEZE, PRAĆENJE RADA I VREDNOVANJE STUDENATA

Konstruktivno povezivanje

VRSTA AKTIVNOSTI	ECTS	ECTS - PRAKTIČNI RAD	ISHODI UČENJA	SPECIFIČNA AKTIVNOST	METODA PROCJENJIVANJA	BODOVI MAX.
Pohađanje nastave i aktivnosti u nastavi	1	0,5	I1-I8	Prisutnost studenata i odgovaranje na pitanja nastavnika	Popisivanje (evidencija)	0
Projekt	2	2	I2-I8	Praktični projektni zadatak	Ovisno o stupnju točnosti i potpunosti	40
Kontinuirana provjera znanja	1	0,5	I1-I8	Online test na Merlinu	Ovisno o stupnju točnosti i potpunosti	30
Završni ispit	1	0,5	I5, I8	Obrana završnog projektnog zadatka	Ovisno o stupnju točnosti i potpunosti	30
UKUPNO	5	3,5				100

Obveze i vrednovanje studenata – puna nastavna satnica

1. Pohađanje nastave i aktivnosti u nastavi

Nastava se odvija prema mješovitom modelu u kombinaciji klasične nastave u učionici i *online* nastave uz pomoć sustava za e-učenje prema rasporedu koji je prikazan je tablicom u nastavku. Studenti su dužni koristiti sustav za e-učenje Merlin (<https://moodle.srce.hr/>) gdje će se objavljivati informacije o predmetu, materijali za učenje, zadaci za vježbu, zadaci za domaće zadaće te obavijesti vezane za izvođenje nastave (putem foruma Obavijesti).

Studenti koji studiraju u punoj nastavnoj satnici dužni su redovito pohađati nastavu, aktivno sudjelovati tijekom nastave te izvršavati aktivnosti predmeta u okviru sustava Merlin koje će nastavnici najavljivati putem foruma.

2. Projekt

Tijekom semestra student će izraditi individualni projektni zadatak u kojem prema unaprijed zadanim uputama i kriterijima za vrednovanje analizira pojedine koncepte distribuirane obrade u heterogenim sustavima npr. one vezane uz upravljanje memorijom, datotečne sustave, mehanizme sigurnost i sl. (CUDA, MPI) (I2-I8). Projekt se sastoji se od izrade programskog koda koji rješava određeni problem i njegove dokumentacije. Vrednovat će se točnost i potpunost predanog programskog koda i njegove dokumentacije te opis načina rješavanja danog problema.

Da bi student mogao pristupiti usmenoj obrani, mora barem dva u puta u razmaku od najmanje tjedan dana doći na konzultacije s djelomično izrađenim projektom

3. Kontinuirana provjera znanja

Tijekom semestra pisat će se test u učionici koji će uključivati pitanja i zadatke iz dijela gradiva predavanja i na njemu će studenti moći skupiti maksimalno 20 bodova.

4. Završni ispit

Na završnom ispitu studenti će obraniti projektni zadatak usmenim putem. Maksimalni broj bodova na projektnom zadatku je 30.

Obveze i vrednovanje studenata – prilagođena nastavna satnica

1. Pohađanje nastave i aktivnosti u nastavi

Nastava se odvija prema mješovitom modelu u kombinaciji klasične nastave u učionici i *online* nastave uz pomoć sustava za e-učenje prema rasporedu koji je prikazan je tablicom u nastavku. Studenti su dužni koristiti sustav za e-učenje Merlin (<https://moodle.srce.hr/>) gdje će se objavljivati informacije o predmetu, materijali za učenje, zadaci za vježbu, zadaci za domaće zadaće te obavijesti vezane za izvođenje nastave (putem foruma Obavijesti).

Studenti koji studiraju u sklopu prilagođene nastavne satnice mogu izostati s najviše 50% sati nastave (predavanja i vježbi), a dužni su aktivno sudjelovati tijekom nastave (u učionici ili *online*) te izvršavati aktivnosti predmeta u okviru sustava Merlin koje će nastavnici najavljivati putem foruma.

2. Obveze i aktivnosti vrednovanja

Obveze i vrednovanje studenata koji studiraju u sklopu prilagođene nastavne satnice, jednake su onima studenata koji studiraju u sklopu pune nastavne satnice.

Ocjenjivanje

Kontinuiranim radom tijekom semestra na prethodno opisani način studenti mogu ostvariti najviše 70 ocjenskih bodova, a da bi mogli pristupiti ispitu predmeta moraju ostvariti 50% i više bodova (minimalno 35).

Ispit nosi udio od maksimalno 30 ocjenskih bodova, a smatra se položenim samo ako na njemu student postigne minimalno 50%-ni uspjeh (ispitni prag je 50% uspješno riješenih zadataka).

Ako je ispit prolazan, skupljeni bodovi će se pribrojati prethodnima i prema ukupnom rezultatu formirat će se pripadajuća ocjena. U suprotnom, student ima pravo pristupa ispitu još 2 puta (ukupno do 3 puta tijekom akademske godine).

Konačna ocjena ostvarenosti ishoda učenja na predmetu

Konačna ocjena ostvarenosti ishoda učenja na predmetu je zbroj ocjenskih bodova postignutih u kontinuiranom praćenju i vrednovanju i ocjenskih bodova postignutih na ispitu, a donosi se na sljedeći način:

A – 90% - 100%	(ekvivalent: izvrstan 5, slovna ocjena A)
B – 75% - 89,9%	(ekvivalent: vrlo dobar 4, slovna ocjena B)
C – 60% - 74,9%	(ekvivalent: dobar 3, slovna ocjena C)
D – 50% - 59,9%	(ekvivalent: dovoljan 2, slovna ocjena D)
F – 0% - 49,9%	(ekvivalent: nedovoljan 1, slovna ocjena F)

Ispitni termini

07.02.2023.

21.02.2023.

06.03.2023.

11.09.2023.

SATNICA IZVOĐENJA NASTAVE – zimski (I.) semestar akademske godine 2023./2024.

Nastava će se na predmetu odvijati u zimskom semestru prema sljedećem rasporedu:

predavanja: četvrtkom od 8:15 do 9:45 u O-358

vježbe: utorkom od 16:00 do 17:30 u O-365

Tj.	Datum	Vrijeme	Prostor*	Tema	Nastava	Izvođač
1.	12.10.2023.	08:15 - 09:45	358	Distribuirani sustavi: definicija, softverski i hardverski koncepti	P1	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
1.	11.10.2023.	16:00 - 17:30	365	Uvod i postavljanje okoline za razvoj softvera. Objava ponuđenih tema projekata	V1	Milan Petrović
2.	19.10.2023.	08:15 - 09:45	358	Klijent-server modeli	P2	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
2.	18.10.2023.	16:00 - 17:30	365	Python moduli numpy i scipy	V2	Milan Petrović
3.	26.10.2023.	08:15 - 09:45	358	Komunikacija u distribuiranim sustavima: OSI model, ATM model, klijent-server model	P3	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
3.	25.10.2023.	16:00 - 17:30	365	Python modul mpi4py: komunikacija točka-do-točke	V3	Milan Petrović
4.	02.11.2023.	08:15 - 09:45	358	Komunikacija u distribuiranim sustavima: poziv procedure na daljinu, objekti, komunikacija porukama	P4	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
4.	01.11.2023.	16:00 - 17:30	365	Python modul mpi4py: kolektivna komunikacija	V4	Milan Petrović
5.	09.11.2023.	08:15 - 09:45	358	Primjene komunikacije točka-do-točke i kolektivne komunikacije	P5	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
5.	08.11.2023.	16:00 - 17:30	365	Konzultacije za projektni zadatak Sinkronizacija: mutual exclusion, distribuirane transakcije	V5	Milan Petrović
6.	16.11.2023.	08:15 - 09:45	358	Primjene komunikacije točka-do-točke i kolektivne komunikacije	P6	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
6.	15.11.2023.	16:00 - 17:30	online	Procesi: izvođenje na klijentu i server, migracija koda, softverski agenti	V6	Milan Petrović
7.	23.11.2023.	08:15 - 09:45	358	Python modul mpi4py: komunikatori i grupe, dinamičko upravljanje procesima	P7	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
7.	22.11.2023.	16:00 - 17:30	online	Konzistentnost i replike: distribuirani protokoli, protokoli konzistentnosti	V7	Milan Petrović
8.	30.11.2023.	08:15 - 09:45	358	Python modul mpi4py: jednostrana komunikacija, paralelni ulaz/izlaz i upravljanje okolinom	P8	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
8.	29.11.2023.	16:00 - 17:30	online	Python modul mpi4py: jednostrana komunikacija, paralelni ulaz/izlaz i upravljanje okolinom	V8	Milan Petrović
9.	07.12.2023.	08:15 - 09:45	358	Oporavak u slučaju grešaka: pouzdanost klijent-server komunikacije, pouzdanost komunikacije u grupi, oporavak	P9	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić

9.	06.12.2023.	16:00 - 17:30	365	Konzultacije za projektni zadatak Python modul zmq: osnove asinkrone komunikacije	V9	Milan Petrović
10.	14.12.2023.	08:15 - 09:45	358	Sigurnost: sigurnosni kanali, kontrola pristupa, upravljanje sigurnošću	P10	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
10.	13.12.2023	16:00 - 17:30	365	Objava tema za završne projekte	V10	Milan Petrović
11.	21.12.2023.	08:15 - 09:45	358	1. kolokvij	P11	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
11.	20.12.2023.	16:00 - 17:30	online	Uvod u programiranje CUDA aplikacije korištenjem PyCUDA-e. Zbroj vektora.	V11	Milan Petrović
12.	11.01.2024.	08:15 - 09:45	358	Uvod. Pojam i osnovne ideje računanja na GPU-ima	P12	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
12.	10.01.2023.	16:00 - 17:30	365	Konzultacije za završni zadatak Paralelni algoritmi na matricama	V12	Milan Petrović
13.	18.01.2024.	08:15 - 09:45	358	Hijerarhija GPU memorije. Otklanjanje grešaka i curenja Memorije.	P13	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
13.	17.01.2024.	16:00 - 17:30	365	CUDA memorije. Tehnike za smanjenje korištenja globalne memorije. Tehnike za poboljšanje performansi	V13	Milan Petrović
14.	25.01.2024.	08:15 - 09:45	358	Mjerenje performansi, profiliranje i optimizacija	P14	Izv. prof. dr. sc. Božidar Kovačić
14.	24.01.2024.	16:00 - 17:30	365	Konzultacije za završni zadatak	V14	Milan Petrović

*Napomena: upisati broj prostorije ili *online*

P – predavanja

V – vježbe